

Motion till riksdagen

1988/89:Jo21

av Sven Eric Lorentzon m.fl. (m)
med anledning av prop. 1988/89:68 om
livsmedelskontroll

Inledning

För en stor del av jordens befolkning är möjligheterna att få tillräckligt med mat ett ständigt överhängande problem. I vår del av världen är inte tillgång till mat någon reell restriktion. I det marknadsekonomiska systemet är tillgången på livsmedel god. Under detta sekel har brist på mat och näringsämnen i Sverige successivt undanröjts. Generellt sett har också kvaliteten på de matvaror som förtärs blivit bättre. Ny teknik har ökat lagrings- och transportmöjligheterna.

God livsmedelskvalitet är en fråga som har stor betydelse för många människors välbefinnande. Kvalitetsbegreppet har många aspekter. Det innefattar både hygieniska frågor och långsiktiga hälsomässiga konsekvenser. Men kvalitet är också en fråga om smak, utseende, förpackning och service.

Det är enligt vår mening inte rimligt att föreskriva en enhetlig kvalitetsnivå för livsmedel. Kvalitetskillnader måste finnas och skall avspglas i priskillnader. Konsumenterna måste själva få välja.

Statsmakternas uppgift måste vara att fastställa vissa minimikrav – främst för kvalitetsaspekter där det är svårt eller omöjligt för den enskilde konsumenten att själv göra en bedömning. Statsmakterna begränsar kontraktsrätten för säljare och köpare genom att förbjuda handel med vissa dåliga varor, men samtidigt underlättas därmed livsmedelhandeln. Statsmakterna skapar också entydiga definitioner för olika sorters livsmedel som underlättar både för framför allt köpare men också för säljare.

Till grund för statsmakternas agerande ligger livsmedelslagen. I den nu föreliggande propositionen föreslår regeringen ett antal ändringar i denna lag för att möjliggöra en ny organisation för livsmedelskontrollen. Det är tillfredsställande att regeringen valt att beakta flera av de synpunkter som bl a den moderate representanten i livsmedelskontrollutredningen framförde i dess betänkande (SOU 1986:25).

Kunskaper

Grunden för en god livsmedelshantering måste vara goda kunskaper, både hos dem som yrkesmässigt handhar livsmedel och hos allmänheten. Det är därför beklagligt att kunskaperna om hur livsmedel skall handhas har försämrats.

I hemkunskapsundervisningen ägnas allt mindre tid åt att lära eleverna att bedöma råvaror och hur dessa skall behandlas och förvaras. De s.k. lantushållsskolorna har till stor del lagts ned och de terminskurser som tidigare funnits vid dessa har nästan helt försvunnit. Den värdefulla utbildning, som dessa skolor ger, borde meritera till vidareutbildning inom olika områden.

När undervisning av praktiskt allmänbildande karaktär finns inom skolsystemet är det viktigt att frågor om beredning av livsmedel och dessas hantering ges utrymme. Konsumenter utan tillräckliga kunskaper känner sig ofta otillfredsställda med livsmedelskvaliteten. De blir också i hög grad beroende av den kvalitetskontroll som försäljare och statsmakterna ombesörjer.

Mot. 1988/89

Jo21

Redlighet

I Sverige är det endast ett förhållandevis litet antal personer som drabbas av livsmedel som är rent hälsovådliga. Likväl finns det anledning att ställa strikta krav på de företag och personer som yrkesmässigt producerar och hanterar livsmedel. Matförgiftning kan vara direkt dödande för personer med svag fysik som t.ex. barn och äldre. Vi tillstyrker därför förslaget om en avsevärd straffskärpning för de personer som medvetet och i större omfattning åsidosätter gällande bestämmelser.

Även i andra sammanhang måste det ställas höga krav på redlighet hos de som tillverkar och försäljer livsmedel. Under senare tid har ett antal fall uppmärksammats där tillverkare försett produkter med felaktiga datumuppgifter. I andra fall har det visat sig att innehållsuppgifter varit felaktiga. Sådant beteende är inte acceptabelt. Konsumenterna måste kunna lita på den information de får.

Kontroll av importerade livsmedel

Vi har länge framhållit att samma krav måste ställas på både importerade och svenska livsmedel. Det är tillfredsställande att regeringen nu också understryker detta.

Det är ofrånkomligt att produktionsmetoder skiljer sig mellan olika länder. Så länge de svenska kraven på slutprodukterna är uppfyllda finns det därför av detta skäl varken anledning eller möjlighet att förhindra import. I andra sammanhang måste Sverige verka för internationella förbud mot användning av de bekämpningsmedel som är skadliga för miljön.

Bestrålning av livsmedel

En ny teknisk metod för att hållbarhetsbehandla livsmedel är bestrålning. Denna är inte i sig hälsoskadlig. Den avger inte heller skadlig radioaktiv strålning.

Enligt vår mening finns det ingen anledning att förbjuda en metod på grund av att det finns de som av i första hand känslomässiga skäl är negativa till metoden.

Det finns emellertid andra skäl för att bestrålning av vissa livsmedel inte bör accepteras. Bestrålning kan innebära att bakterieutvecklingen hämmas,

vilket leder till att ur bakteriologisk synpunkt otjänliga produkter efter sådan behandling ändå kan anses som tjänliga. Produkten är ej färsk. Konsumenternas normala metoder för att avgöra om en produkt är färsk och vilken kvalitet produkten håller fungerar inte. Därför bör bestrålning av färskvaror inte förekomma. Vi kan därför biträda den föreslagna förändringen av § 11.

Regeringen aviserar emellertid också att den avser att i förordning totalförbjuda all bestrålning av livsmedel. Vi anser att livsmedelsverket bör få möjlighet att ge dispens från ett sådant förbud. Det viktigaste skälet för att tillåta bestrålning av livsmedel som inte har färskvarukaraktär är om man genom detta kan undvika kemiska konserveringsmedel. Ett exempel är kryddor. Vissa sorters kryddor behandlas i dag med giftiga gaser för att förhindra mögelangrepp. Det kan inte uteslutas att det ur hälsosynpunkt vore bättre om dessa kryddor i stället bestrålades. Livsmedelsverket måste ha kompetens och möjlighet att självt göra denna typ av avvägningar.

Avgiftssystemet

De föreslagna förändringarna i livsmedelslagen, som bl.a. innebär att lagen om köttbesiktning avskaffas, medför att riksdagen till regeringen helt överlämnar utformningen av de bestämmelser på detta område som kommer att styra livsmedelshandlingen. Vi kan med anledning av behovet av detaljerade regler på en lång rad områden acceptera att myndigheter utfärdar dessa bestämmelser. Vi utgår från att de utformas utifrån såväl den enskilda konsumentens behov av skydd som utifrån livsmedelshandlingens förutsättningar.

Regeringens förslag innebär emellertid också att den får fria händer att själv besluta om utformningen av avgiftssystemet. Den offentliga kontrollen av livsmedel bör huvudsakligen bekostas genom avgifter från berörda företag. Avgiftssystemet bör utformas så att det tar hänsyn till de reella tillsynskostnaderna. Regeringen har i propositionen antytt att så skall vara fallet.

Enligt vår mening bör man sträva efter att avgifterna så väl som möjligt speglar tillsynsverksamhetens kostnader. Det innebär t.ex. att företag med väl utbyggd egenkontroll kan få lägre kostnader.

Enligt regeringens förslag skall livsmedelsverket med hjälp av riksrevisionsverket utforma ett nytt avgiftssystem. Detta skall träda i kraft vid årsskiftet. Riksdagen skall enligt regeringens förslag inte få möjlighet att ta ställning till det nya systemet.

Detta är inte acceptabelt. Riksdagen måste få möjlighet att ta ställning till de konkreta principerna för hur avgiftssystemet skall vara utformat. Riksdagen bör därför avvisa regeringens förslag till § 29 a. Regeringen bör under hösten återkomma till riksdagen med förslag i ärendet.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen avslår regeringens förslag till ny lydelse av § 29 livsmedelslagen (1971:511) och begär att regeringen till riksdagen skall återkomma med nytt förslag i enlighet med vad som i motionen anförts,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anføres om möjligheter för bestrålning av vissa typer av livsmedel. Mot. 1988/89 Jo21

Stockholm den 15 februari 1989

Sven Eric Lorentzon (m)

Jens Eriksson (m)

Ingvar Eriksson (m)

Carl G Nilsson (m)

Ivar Virgin (m)

Mona Saint Cyr (m)

Anders Andersson (m)

Hans Dau (m)

Ingrid Hemmingsson (m)

Anders G Högmark (m)

Karl-Gösta Svenson (m)